

מלחמת יום הכיפורים

המערכה האווירית

- הזירה האווירית לקראת מלחמת יום
הכיפורים - בניין כוח ותוכניות
חיילות האוויר הערביים לקראת
המלחמה ■ חיל האוויר במלחמה
6 באוקטובר - תוכניות מתחלפות
והפתעה ■ 7 באוקטובר - מיקוד
משתנה - מהדרום לצפון ובחזרה
תקיפת שדות תעופה, תחנות מכ"ם
וקשר ■ תקיפות אסטרטגיות
תקיפת טק"א והשתתפות בלוחמת
היבשה ■ מבצעים משולבים
במלחמה ■ הגנת שמי המדינה

למעלה: תומ"ת נ"מ 20 מ"מ דריקני נוסע לפני שיירה שחוצה את תעלת סואץ
מימין: תצוגת אמצעי לחימה של חיל האוויר - מטוס פנטום (קורנס) וחימוש, תחילת שנות השבעים

מטוסי נשר מטייסת 113

11 מסוג אלואט. מערך התובלה לא עבר שינוי מהותי ביכולותיו מאז מלחמת ששת הימים, וכלל 22 מטוסי נורד נוראטלס, 12 מטוסי דקוטה ו-11 מטוסי ענק (בואינג 377 סטרטוקרוזר), אליהם הצטרפו שני מטוסי קרנף (סי-130 הרקלס). למשימות המסורתיות של מערכי המטוסים והתובלה התוספה משימה של נשיאת מערכות שונות ללוחמה אלקטרונית לשיבוש פעולת מכ"מים. במערך המטוסים הקלים היו 30 מטוסי צסנה, 30 מטוסי דרוור (דורנייה 27) ו-14 מטוסי עגור (דורנייה 28).

בשנת 1971 הושלם מעבר מערך הנ"מ מחיל התותחנים לחיל האוויר. מאז מלחמת ששת הימים גדל מספר סוללות הטק"א מסוג הוק מ-5 ל-12. במערך הנ"מ הקני נקלטו תותחי נ"מ שנפלו שלל בידי צה"ל במלחמת ששת הימים, ותותחי מ"מ שפורקו ממטוסים ישנים והתקנו בחזל"מים כדי לספק הגנה לאוגדות היבשה. ערב מלחמת יום הכיפורים היו במערך הסדיר שישה גדודי נ"מ קני, מהם אחד מתנייע, וחמש סוללות טילי הוק. עיקר סד"כ הנ"מ הורכב מגדודי מילואים.

תוכניות חיל האוויר לפני המלחמה

'נגיחה' - תקיפת שדות תעופה: שיתוקם באמצעות פגיעה במסלולים בידי 6-8 מטוסים או השמדת הבסיסים בידי 40-60 מטוסים. הוכנו תוכניות לשיתוק השדות העיקריים בסוריה ובמצרים ותוכניות מיוחדות להשמדת שדות מסוימים במצרים.

'תגר 4' - תקיפת סוללות טילים במצרים. התוכנית כללה מטס הכנה לדיכוי הנ"מ הקני בעיפי קלע שבהם מוטלת פצצות מצרר; לאחר מכן שני מטסים של יעפי חטף, לפגיעה בסוללות הטילים, מלווים בשיגור טילי אגרוף, באמצעי לוחמה אלקטרונית, בירי ארטילרי ובשיגור גופי הטעיה; מטס רביעי תוכנן להיערך בלילה, בשיטת קלע, למניעת התארגנות מחודשת.

'דוגמן 5' - תקיפת סוללות הטילים בסוריה בטכניקה דומה לזו של 'תגר'.

'דומיניק' - תקיפת מטרות אסטרטגיות: מפקדות, מרכזי שליטה ובקרה, מתקני אחזקה ואחסנה, מפעלים הקשורים למאמץ המלחמתי, נמלים, ריכוזי דלק, תחנות כוח, מתקני תחבורה ומים.

'שריטה' - השתתפות בלוחמת היבשה בנוכחות טק"א, למקרה שלא יתאפשר להפעיל את התוכנית להשגת עליונות אווירית לפני שהחיל יידרש לסייע בחזית.

'ולדיאן' (בפצ"א), **'בנדגו'** (בפד"ם) - תקיפת סוללות טק"א באמצעות תותחים המטווחים ממטוס עייט דרמושיבי שבו יושב תצפיתן.

מטוס סער חמוש ב-16 פצצות 100 ק"ג ובשני טילי שפירי מתוצרת רפאל

תצוגת אמצעי לחימה של חיל האוויר - למטה: מטוס בל 205 ומאחוריו מסוק סופר פרלון
מימין: מטוס סקיהוק (עיט), לצידו מכל דלק נתיק ומארו תוחח 20 מ"מ
בתחתית העמוד: מפקד כנף 4 (בסיס חצור), רפי הרלב, נושא בדריס בטקס הקליטה של שני מטוסי נשר ראשונים בטייסת 113, 1972

למרות הצלחתו של חיל האוויר במלחמת ששת הימים, הוא לא קפא על שמריו אלא התעצם במהירות. מספר מטוסי הקרב ירד לשפל של כ-150 מטוסים בשנת 1968, בשל האבדות במלחמת ששת הימים ובראשית מלחמת ההתשה. אולם הודות להצטיידות מאסיבית, שדרשה נתח נכבד מתקציב הביטחון, עד אוקטובר 1973 עלה מספר מטוסי הקרב ל-391, מהם 309 מטוסים היו שמישים בראשית המלחמה.

למטוסי הקורנס (אף-4 פנטום) והעיט (אי-4 סקיהוק) מתוצרת ארה"ב היו טווח וכוחר נשיאת חימוש משופרים במידה רבה בהשוואה למטוסים הצרפתיים שבהם היה חיל האוויר מצויד עד אז, כך שכוחר נשיאת הפצצות של החיל במטס אחד גדל כמעט פי שישה בהשוואה למצב במלחמת ששת הימים. במטוסי הקורנס ובחלק ממטוסי העייט הותקנו מחשבי הפצצה, שהקנו יכולת להשיג פגיעות

מדויקות יותר במטרות. בתעשייה האווירית יוצרו מטוסי נשר, שהתבססו על התוכניות של מטוסי המיראז' 5. שעל הספקתם מצרפת הוטל אמברגו. באוקטובר 1973 היו לחיל האוויר חמישה סוגים של מטוסי קרב: העייט (181 מטוסים בארץ בראשית המלחמה) יועד לתקיפה; הקורנס הדו-מושבי וארוך הטווח היה רב-תכליתי ומתאים הן להפצצה עמוקה והן לקרבות אוויר. (בסד"כ היו 109 מטוסים כאלה); 76 מטוסי שחק (מיראז' 3) ונשר היו מיועדים בעיקר ליירוט. למרות שלנשר הייתה גם יכולת לנשיאת חימוש רב; בסד"כ נותרה טייסת אחת של מטוסי סער (סופר מיסטר שבו הותקן מנוע מהסוג שהיה בעיט).

לקחי מלחמת ההתשה הבהירו לחיל האוויר את סכנות טילי קרקע-אוויר (טק"א), שחייבו בחירה בין טיסה בגובה, שם יהיו המטוסים פגיעים לטילים,

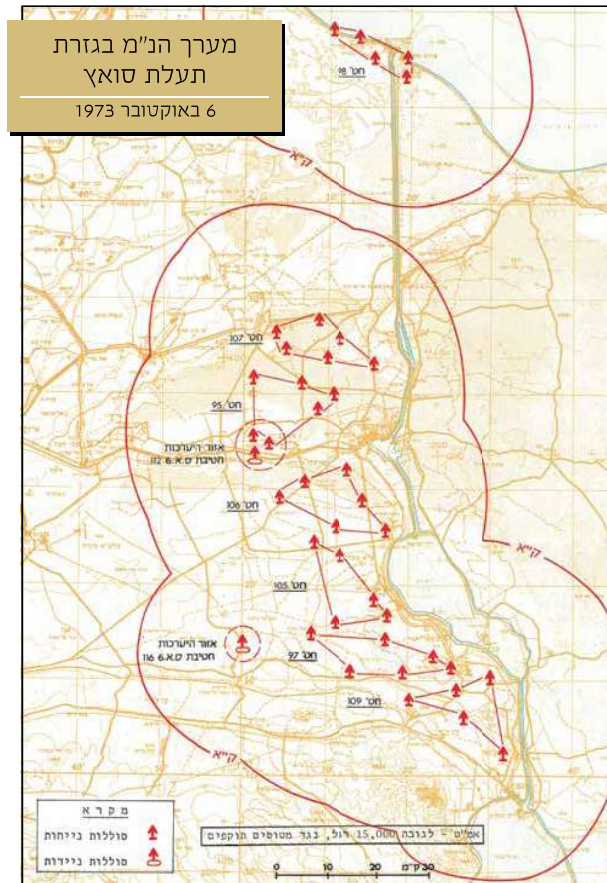
ובין טיסה נמוכה, שבה יהיו פגיעים לנ"מ קני ויתקשו בהתמצאות וביהוי מטרות. חיל האוויר ניהל מאמצים שונים שנועדו להשימד את האיום או לאפשר פעולה בנוכחות הטק"א, בתוך האמ"ט (אזור מוגן טילים) או בקרבתו. במטה החיל פותחו תוכניות מורכבות (למשל 'דוגמן' ו'תגר') שכללו שילוב של מטסים המוניים לדיכוי הנ"מ ולפגיעה במערכות הטק"א, הנעזרים באמצעים נוספים ובהם טילים מסוג אגרוף (שרייק) המתבייתים על מכ"מים; במערכות לוחמה אלקטרונית שנועדו לשבש מכ"מים; ובגופי הטעיה המשוגרים כדי למשוך אליהם טילים.

לצד מערך מטוסי הקרב התפתח גם מערך המסוקים, שכלל חמש טייסות. ערב המלחמה היו בו 27 מסוקים כבדים, מהם 16 מסוג יסטרן (סיקורסקי סי-אייט-53) ו-11 מסוג סופר פרלון; 47 מסוקי בל 205; ו-23 מסוקים קלים, מהם 12 מדגם בל 206

הכנות חילות האוויר הערביים למלחמה

לאחר התבוסה במלחמת ששת הימים, הפיקו מדינות ערב לקחים, וחישפו דרכים לנטרל את השפעתו של חיל האוויר הישראלי ולשמר את חילות האוויר שלהן: הוגדל מספר הבסיסים המבצעיים, נוספו מסלולי המראה וד"ת"קים (דריים תת-קרקעיים למטוסים), נעשו הכנות לשיקום מסלולים פגועים ושופרו הסוואת הבסיסים והגנת הנ"מ עליהם. בנוסף, הצטיידו מצרים וסוריה במטוסי קרב ותקיפה חדשים. הגבירו את קצב הכשרת הטייסים וקלטו בשטחן מטוסים וטייסות מעיראק ומלוב. בראשית המלחמה היו למצרים 600 מטוסי קרב, מהם כ-380 מבצעיים; 40 מפציצים, רובם מסוג טופלכ 16, חמושים בטיילי שיוט מסוג קלט; כ-150 מסוקים ומספר דומה של מטוסי תובלה ואימון. לסורים היו כ-340 מטוסי קרב, 45 מסוקים וכעשרה מטוסי תובלה. חרף ההשקעה, הראו ניסיון מלחמת ההתשה וימי הקרב שאחריה כי נותר פער גדול בין יכולותיהם ובין היכולת המבצעית של חיל האוויר הישראלי.

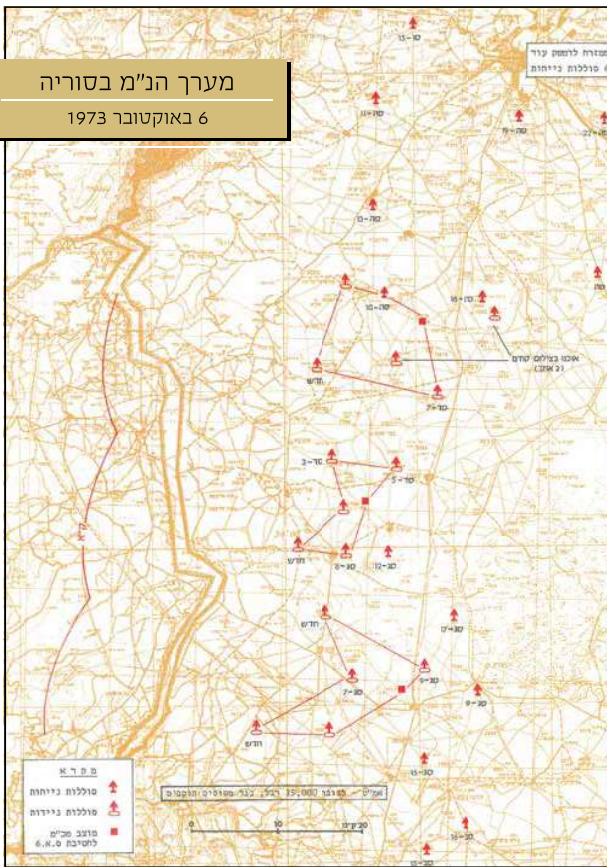
מתוך הכרה בנחיתותן באוויר פנו מדינות ערב לפתרון אסימטרי, והקימו, בסיוע סובייטי, מערכים צפופים ט"ק"א מהסוגים אסי-איי-2, אסי-איי-3 ואסי-איי-6. בנוסף, הצטיידו בתחנות מכ"ם, בכמויות גדולות של תותחי נ"מ ממגוון סוגים ובטיילי כתף קרקע-אוויר מדגם אסי-איי-7 (שכונה בחיל האוויר 'זרת'). חלק מאמצעי הנ"מ הוצבו להגנה על סוללות הט"ק"א ועל שדות התעופה ומתקנים

חשובים אחרים, וחלק הוקצו להגנה צמודה לכוחות היבשה. טילי אסי-איי-2 ואסי-איי-3 היו מוכנים לחיל האוויר ממלחמת ההתשה, מערכות טילי אסי-איי-6 לא היו מוכרות, ולכן לא היו לחיל האוויר אמצעי לוחמה אלקטרונית יעילים נגדן. ניידותן של מערכות אלה ויכולתן לפעול גם בגבהים נמוכים הציבו אתגר נוסף. מצרים הקימה לאחר מלחמת ששת הימים זרוע עצמאית להגנה אווירית. היא הגדילה מאוד את מערך הט"ק"א - עד 150 סוללות לערך. כ-55 מהן הוצבו ממערב לתעלת סואץ, במסגרת דיוויזיה 8, שכללה שש חטיבות טילים. מרבית הסוללות האחרות הגנו על עשרה שדות תעופה (59 סוללות), על קהיר ועל אלכסנדריה. המערך הוכיח את יכולתו בימים האחרונים של מלחמת ההתשה, ומייד לאחר הפסקת האש באוגוסט 1970 קודם לקרבת התעלה, כך שנוצר אמ"ט גם מצידה המזרחי.

מערך הנ"מ בסוריה

6 באוקטובר 1973

בראש העמוד מימין: מטוס מיג 21 שהביא לישראל טייס עריק מחיל האוויר העיראקי

מימין: טיל נ"מ מסוג אסי-איי-2 על משגר בגדה המערבית. 20 באוקטובר

בעמוד ממול: משאית נושאת טילי קרקע-אוויר אסי-איי-3 שנלקחה ששל על ידי צה"ל, 20 באוקטובר 1973

הסורים הקימו את מערך הט"ק"א שלהם בשלב מאוחר יותר, החל מ-1968. מאוגוסט 1972 הגדילו במהירות את הסד"כ, שכלל שיעור גבוה של סוללות טילים ניידות מסוג אסי-איי-6, שרובן היו פרוסות סמוך לרמת הגולן. בסך הכול היו לסורים 36 סוללות, מהן 25 בחזית רמת הגולן ותשע שהוצבו להגנת הבירה דמשק. בנוסף, היו לסורים כאלף מערכות נ"מ קני בחזית רמת הגולן. מבין אלה, החדשה ביותר הייתה מסוג זד-אסי-יו-23 כפול 4 - רק"ם זחלילי עם ארבעה תותחים בקוטר 23 מ"מ ומוכ"ם שנראה כמו צלחת - שזכתה לכינוי 'גנדיש'. למצרים היו שישה או שבעה גודדי תומ"תים מסוג זה.

חילי צה"ל בוחנים מטוס מיג 17 מצרי בלתי כשיר בשדה התעופה פאיר

חיל האוויר במלחמה

מפקד חיל האוויר, אלוף בני פלד

מלחמת יום הכיפורים הייתה חוויה מטלטלת לחיל האוויר, שלא עמד בציפיות הגבוהות שתלו בו לאור הצלחותיו במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההששה, ולדעת רבים לא הצדיק את המשאבים העצומים שהושקעו בו. הודות לאספקת מערכות טק"א מתקדמות מברית המועצות, מצאו מדינות ערב דרך לנטרל זמנית את חיל האוויר הישראלי, ובראשית המלחמה הטיל "כופף את כנף המטוס" ומנע מחיל האוויר להגיש לכוחות היבשה, שלחמו בנחיתות מספרית קשה, את הסיוע שציפו לו. נטען שהחיל נלחם "מלחמה משלו", כשהוא מפנה מאמצים גדולים לתחזוקים ולאזורים שלא שירתו תמיד את המהלכים האסטרטגיים שהוביל המטכ"ל ואת צרכי הכוחות הלוחמים ביבשה.

הנתונים המספריים אינם מוכיחים טענות ביקורתיות אלה. 46% מהגיחות של מערך הקרב הופנו לסיוע ללוחמת היבשה ו-35% הוקדשו לפטרולי יירוט. נתח קטן יחסית מהגיחות (6%) הוקדש לתקיפת שדות תעופה ותחנות מכ"ם; נתח דומה לתקיפת טילים; ורק כאחוז מהגיחות הוקדש לתקיפת מטרת אסטרטגיות. כמעט 60% מאבדות חיל האוויר היו בגיחות סיוע; 17% מהאבדות היו בעת תקיפת סוללות טילים; ו-10% מהאבדות היו בעת תקיפת מטרת בעומק - שדות תעופה ומטרות אסטרטגיות.

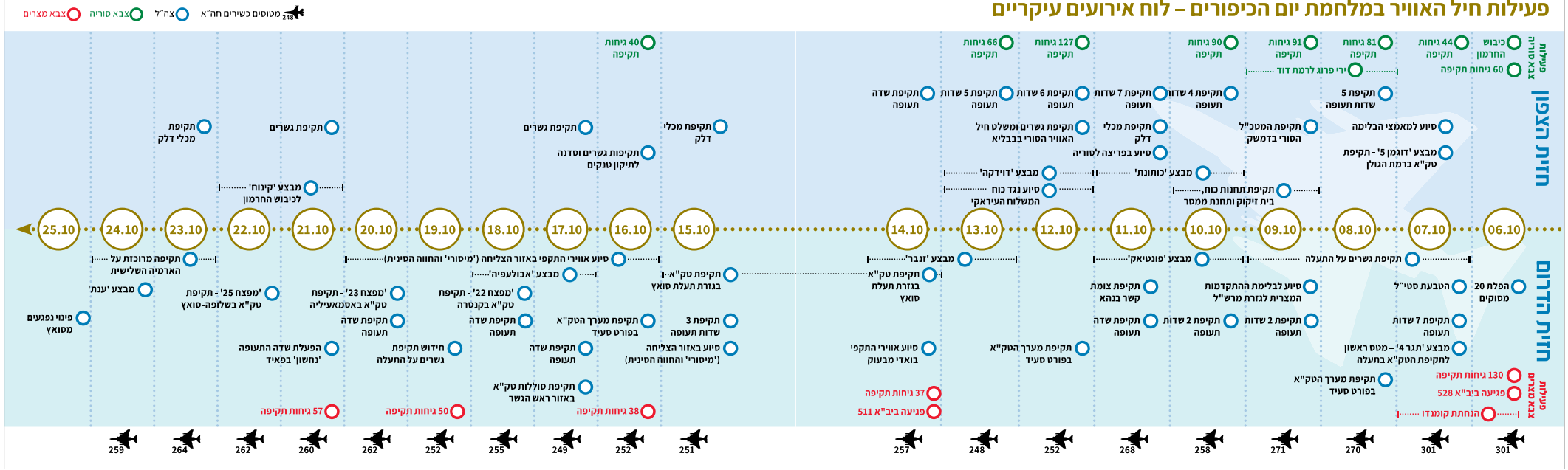
בראשית המלחמה נמנע מחיל האוויר לפעול בהתאם להנחות המוקדמות - להנחתת מכה מקדימה ולהשגת עליונות אווירית לפני מעבר להשתתפות בקרב היבשה. טייסיו נדרשו לתקוף בתוך אזורים מוגנים היטב, וסבלו אבדות כבדות. במהלך המלחמה התאושש חיל האוויר מהכישלונות של הימים הראשונים, והגן בהצלחה רבה על שמי המדינה כשהוא משיג תוצאות חסרות תקדים בקרבות אוויר. בהדרגה שחק את חילות האוויר הערביים ואת מערך הטק"א המצרית, עד שהשיג חופש פעולה בחזית התעלה בימים האחרונים למלחמה, והיה יכול לסייע ביעילות לכוחות היבשה. חיל האוויר הוכיח פער איכותי בינו לבין יריביו, שחלקו נבע מגורמים טכנולוגיים (הן הודות לפיתוח עצמי והן הודות לאמל"ח אמריקאי), ועיקרו מהגורם האנושי - הטייסים, אנשי צוות הקרקע והגורמים התומכים במטה ובמערכי המודיעין והבקרה, שהשכילו להפיק לקחים במהירות ולהתאושש מההפתעה הראשונית.

על אף האבדות הכבדות, הצליח חיל האוויר לשמור במהלך המלחמה על מצבה גבוהה וקבועה למדי של מטוסי קרב שמישים. זאת בעיקר הודות לעבודתם המקצועית והמסורה של צוותי הקרקע,

גיחות		משימה
חזית הצפון	חזית הדרום	
1,098	4,044	סיוע ליבשה
973	2,926	פטרול, ליווי ויירוט
196	498	תקיפת טילים
304	397	שדות תעופה ומכ"ם
223	233	פטרול וליווי (מעורבים בקרבות אוויר)
130	---	מטרות אסטרטגיות
67	134	שונות
2,991	8,232	סה"כ

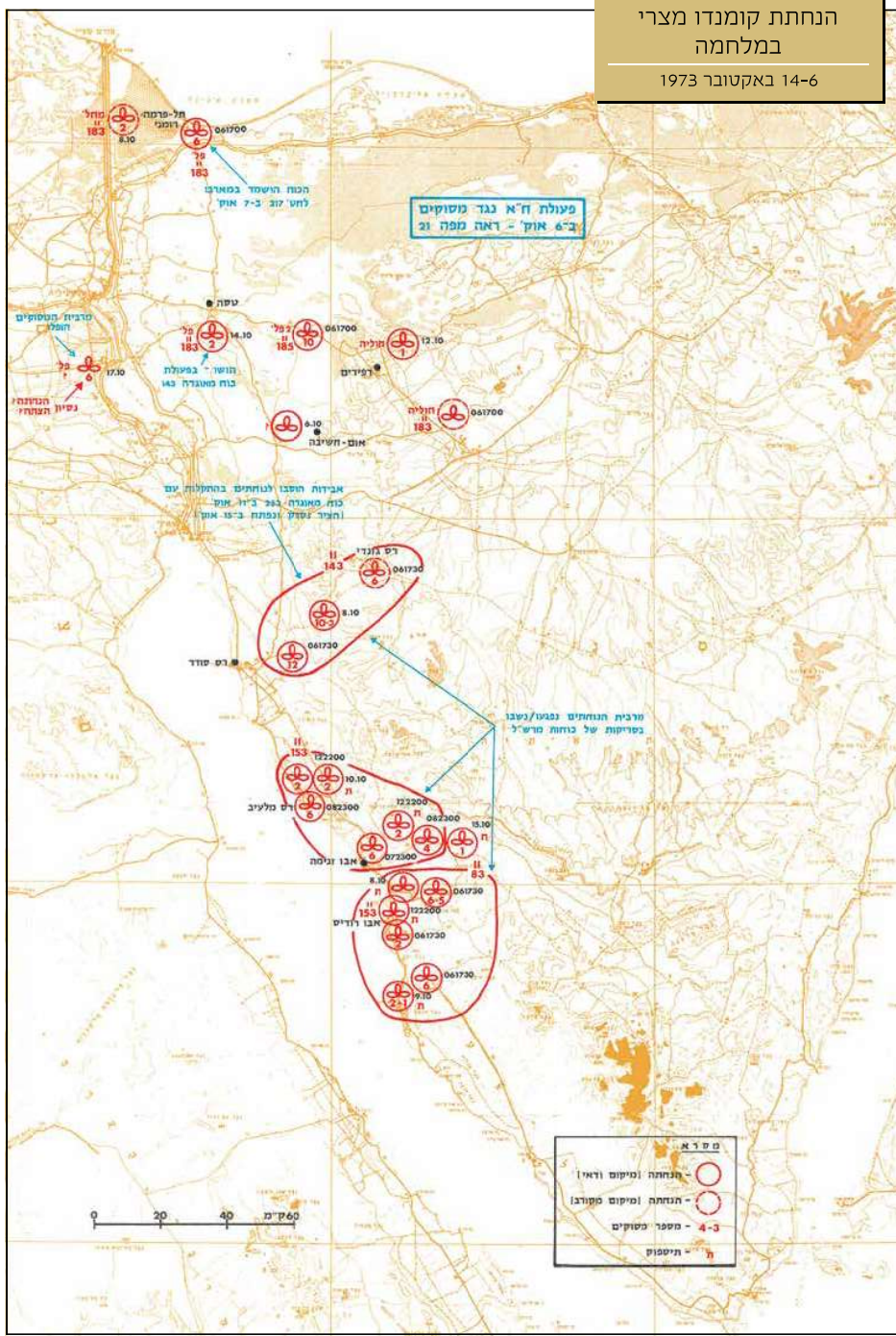
שהצליחו להשמיש במהירות מטוסים פגועים, וגם הודות להספקת מטוסים במהלך המלחמה (במהלך המלחמה התקבלו מארה"ב 90 מטוסים, מהם 40 קורנס, 34 עיט, 12 מטוסי תובלה קרנף ושני מסוקי יסעור; כן התקבלו מטוסי נשר שיוצרו בתעשייה האווירית), מתוך 307 מטוסים שנפגעו ונחתו בשלום, 276 תוקנו וחזרו לכשירות מבצעית עוד במהלך המלחמה. את המטוסים המוטלאים הטיסה קבוצה סטנה אך מיומנת ונחושה של אנשי צוות אוויר, ש-53 מהם נהרגו, 44 נפלו בשרי, ו-53 נטשו וחולצו.

פעילות חיל האוויר במלחמת יום הכיפורים - לוח אירועים עיקריים

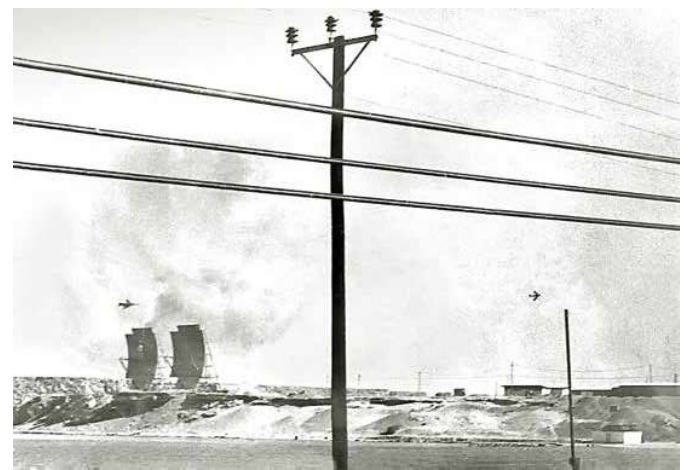
תוכניות מתחלפות והפתעה

הנחתת קומנדו מצרי
במלחמה
14-6 באוקטובר 1973

למעלה: מטוסי קורנס תוקפים טנקים ושויין סורי בתנועה באזור רפיד, 8 באוקטובר
בראש העמוד: מסוק תובלה מיל מי-8 מתוצרת ברה"מ - מסוקים מסוג זה שימשו את צבאות מצרים וסוריה להובלת חיילי קומנדו לעומק החזית; במלחמה הפיל צה"ל 46 מסוקים סוריים ומצריים

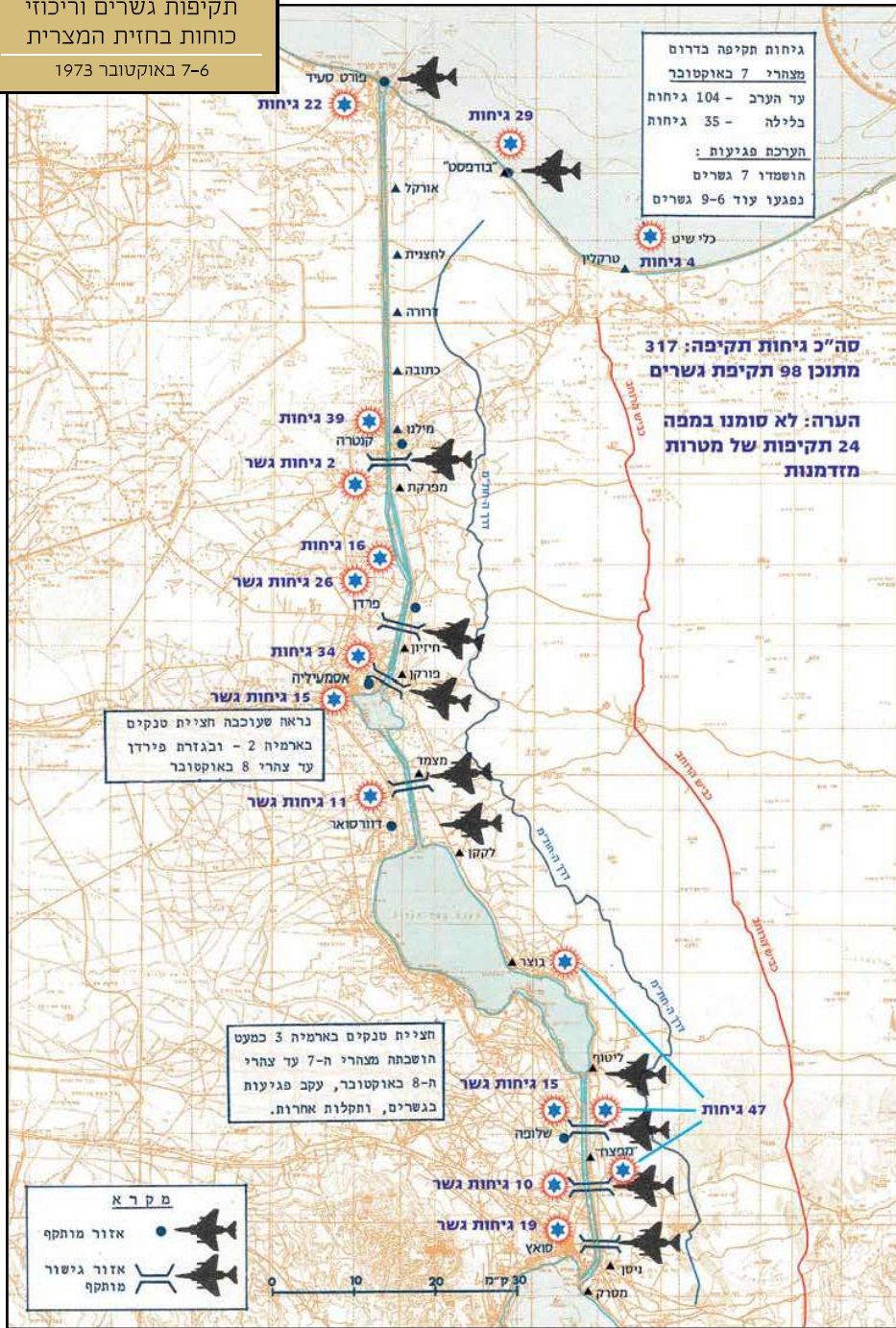
בתדריך למפקדי טייסות שנערך בשדה דב ביום שישי 5 באוקטובר אחר הצהריים הועלה חשש ממלחמה, ונאמר כי חיל האוויר יתחיל במבצע נגד מערך הטק"א הסורי, אך עלול להידרש לתקוף כוחות יבשה גם ללא השמדה מוקדמת של מערך הטילים. בכוקר 6 באוקטובר, לאחר שהובר כי המלחמה ודאית, החל חיל האוויר להתכונן להנחית מכה מקדימה על שדות תעופה ועל סוללות טק"א בסוריה, אולם מזג האוויר ברמת הגולן לא התאים לתקיפת הטק"א, ובהיעדר אישור לתקיפה מהדרג המדיני, הורה מפקד חיל האוויר בני פלד בשעה 13:00 להחליף חימוש למטוסים, כך שמטוסי הקורנס יהיו מוכנים לקרבות אוויר ומטוסי העיט לסייע לכוחות היבשה בחזית. כאשר נפתחה המלחמה, שעה מאוחר יותר, היו צוותי הקרקע בבסיסים עסוקים במילוי הוראה זו. מהלך הפתיחה של המלחמה כלל מתקפה אווירית מוגבלת, ברובה על יעדים הקרובים לחזית. המצרים ערכו כ-1300 גיחות תקיפה, שכוונו לשלושה שדות תעופה בסיני (44 גיחות), לסוללות הוק (32 גיחות), ליחידות בקרה (כולל שיוגר טילי קלט ממפציצי טופולב, שאחד מהם פגע במכ"ם יחידת הבקרה האווירית 528 בדרום סיני), למפקדות, למחנות ולסוללות חת"ם. הסורים ערכו כ-600 גיחות תקיפה, בעיקר לעבר מחנות ברמת הגולן, ואיבדו מטוס אחד. עם המראת המטוסים בסוריה ובמצרים, הורה פלד, שחשש כנראה מהתקפה על בסיסי חיל האוויר, להזניק מייד את כל מטוסי הקרב. חלקם השליכו פצצות ביים לפני שמהירו לחזית, אך לא הספיקו להגיע למגע עם מטוסי האויב שחזרו במהירות לבסיסהם. בין יוצאי הדופן היו זוג מטוסי קורנס שהמריאו ביוזמתם מבסיס אופירה בשארם אישיח, נכנסו לקרב אווירי מול מטוסי מיג רבים (28 מטוסים מצריים תקפו בנזרה זו), הצליחו להפיל שבעה מהם. המצרים איבדו עוד חמישה מטוסי קרב בקרבות אוויר בצפון-מערב סיני ושישה מטוסים מאש נ"מ. בסך הכול איבדו המצרים 18 מטוסי קרב, וגרמו לנזק מוגבל. לצד התקיפות, השתמשו הסורים והמצרים במסוקים שהטיסו אנשי קומנדו. הסורים השתלטו בהצלחה על מוצב חחרמון, שבו לא הייתה הגנה נ"מ, כשהם מאבדים מסוק אחד בתאונה. המצרים שלחו 48 מסוקים, שמהם הופלו 16 בידי מטוסי קרב, שניים בידי של כוחות קרקע ואחד בטיל הוק. ההפלה ההמונית של המסוקים שיבשה לחלוטין את פעילות הקומנדו בציר המרכזי ובראש סודר. רק בציר הצפוני ובאזור אבו רודס הצליחו המצרים להנחית את כוחות הקומנדו ללא פגע. בימים הבאים המשיכו המצרים בניסיונות להנחית אנשי קומנדו ולתפקם, ואיבדו מסוקים נוספים. לאחר ההפתעה הראשונית ולנוכח קריאות לעזרה מהחזית, החל חיל האוויר לתקוף את כוחות היבשה הסורים והמצרים עוד לפני שפעל להשיג עליונות אווירית. ביום הראשון למלחמה ערך חיל האוויר 125 גיחות תקיפה בגזרת התעלה, שבמהלכן הוטלו כ-650 פצצות ואבדו ארבעה מטוסים; חמישה נוספים נפגעו ונחתו בשלום. באותו אחר צהריים החל חיל האוויר לתקוף גם בחזית רמת הגולן. נערכו 32 גיחות, רובן באזור רפיד ורובן בשיטת קלע, ואבדו שני מטוסים.

קרב אוויר - מטוס קורנס במרדף אחר מטוס מיל מעל אנטנות הטורפדו באזור שארם אישיח

מהדרום לצפון ובחזרה

תקיפות גשרים וריכוזי כוחות בחזית המצרית 7-6 באוקטובר 1973

לאחר התנהלות מוגיבה ובלתי מתוכננת ביום הראשון במלחמה, בבוקר 7 באוקטובר התכוון חיל האוויר להתחיל לפעול באורח מסודר להשגת עליונות אווירית. הכוונה הייתה לפתוח בהשמדת מערך הטק"א בגזרת התעלה בהתאם לתוכנית 'תגר 4'. אולם בעת מטס ההכנה, שבו הוטלו 400 פצצות מצרר לעבר ריכוזי נ"מ קני ב-69 גיחות ושוגרו שמונה טילי אגרוף נגד מ"מ'ים, הוחלט להסיט את המאמץ לחזית הצפונית בשל ההבקעה הסורית בדרום רמת הגולן.

חיל האוויר תקף משעות הבוקר בדרום הרמה וסייע לבלום את ההתקדמות הסורית, אבל עד השעה 09:30 כבר איבד ארבעה מטוסים ועודו תשעה נפגעו. גיחות השתתפות נוספות נערכו בשעות אחר הצהריים ובהן אבד מטוס נוסף.

לנוכח המצב בחזית רמת הגולן, הוחלט לבצע את תוכנית 'דוגמן 5' להשמדת מערך הטק"א בגזרה. בשל לחץ הזמן נערך המבצע ללא מעטפת התמיכה הדרושה: ללא ירי ארטילרי מתואם, ללא גיחות תקיפה משלימות, ללא שיגור גופי הטעיה במועד המתאים, ותוך הפעלת חלק קטן בלבד ממערכות ה"א". בשל עננות לא בוצע צילום אוויר לעדכון תמונת המצב, ובדיעבד התברר כי סוללות רבות נעו ממקומן, ולא היו באזורים שהותקפו. למתכנני התקיפות גם לא היה ידוע מיקומם של כוחות הקרקע הסורים, שהיו רוויים באמצעי נ"מ, ולא היה פנאי לעדכן את נתבי הטיסה. במטס ההכנה נערכו 51 גיחות קלע שבהן הוטלו 273 פצצות מצרר; כן שוגרו שמונה טילי אגרוף לעבר סוללות הטיילים. שלושה מהמטוסים נפגעו באורח קל ונחתו בשלום. המטס השני, שרובו תקף בשעה 11:30, כלל 69 גיחות, רובן של מטוסי קורנס. למרות עוצמת אש הנ"מ, הותקפו כל האזורים המיועדים בידי רביעייה אחת לפחות. מה שהיה אמור להבטיח סיכוי טוב להשמדת סוללה, אולם לנוכח השינויים בהיערכות הסורית, היו רוב האזורים ריקים ונפגעו רק שתי סוללות. אחת בצפון הגזרה ואחת בדרומה. שישה מטוסי קורנס אבדו בתקיפה, כולם מאש נ"מ קני. לפער בין האבדות לבין הישגים המוגבלים במבצע הייתה השפעה עמוקה על הפעלת הכוח בחזית הסורית בהמשך המלחמה.

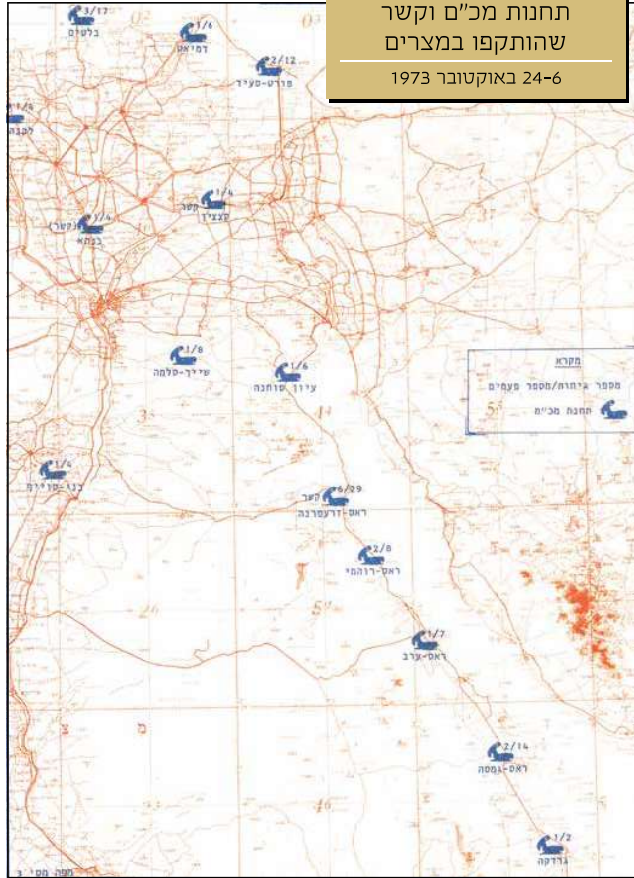
פגיעה בגשר מצרי בהפצצת חיל האוויר

תקיפת שדות תעופה ותחנות מכ"ם וקשר

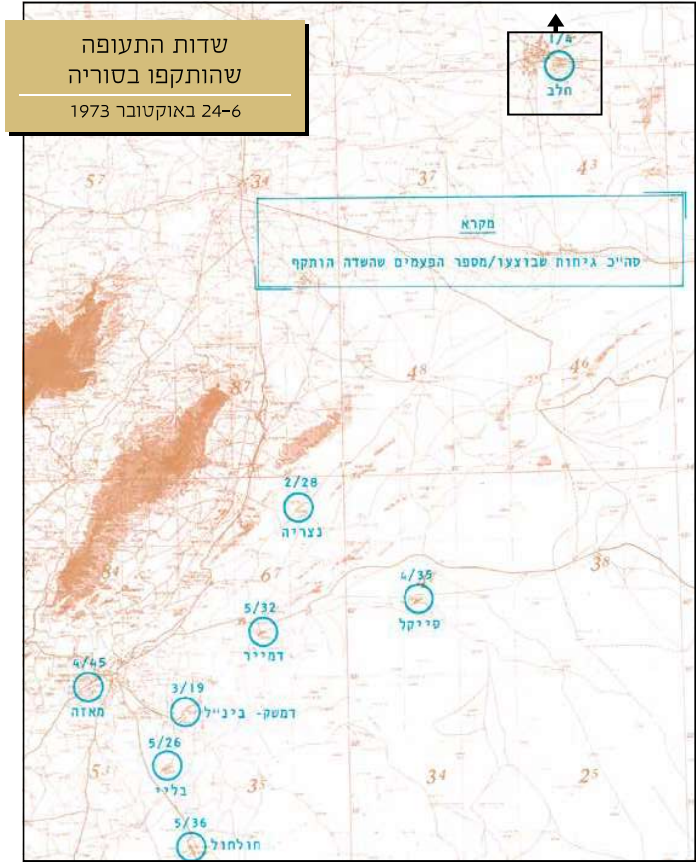
בניסיון לשחור את ההצלחה במלחמת ששת הימים, ביקש חיל האוויר לתקוף שדות תעופה ככלי מרכזי במאמץ להשיג עליונות אווירית, שתאפשר לחיל האוויר לעמוד במשימותיו. בבוקר 7 באוקטובר, בשילוב עם המטוס הראשון של מבצע 'תגר', תקף חיל האוויר שבעה שדות תעופה במצרים, כדי למנוע המראת מטוסים שעלולים לשבש את תקיפת הטילים. למוחרת תקף חמישה שדות תעופה בסוריה, וב-9 באוקטובר ריכז מאמץ על שדות מנצורה וכותמיה במצרים (28 ו-22 גיחות, בהתאמה). בימים 10-13 בחודש הותקפו מדי יום מספר שדות בסוריה, בהם השדה הסמוך לעיר חלב, שם החלו לנחות מטוסי הרכבת האווירית הסובייטית. ב-15 באוקטובר הוקצו 48 גיחות לתקיפת השדות בטנאט ובכותמיה. בשאר ימי המלחמה המשיכו התקיפות בהיקף מצומצם - שדות בודדים ביום תוך שימוש במספר קטן יותר של מטוסים. שברוב המקרים הספיק לשיתוק השדות למספר שעות באמצעות פגיעה במסלולים, אבל לא להשמדת השדות ולפגיעה משמעותית במטוסים המוגנים בדת'קים. בסך הכול נערכו 576 גיחות לתקיפת עשרה שדות תעופה במצרים ושמונה שדות בסוריה, חלקם הותקפו מספר פעמים. רק ב-448 מהגיחות הטילו המטוסים חימוש על מטרותיהם, שכן בחלק מהמקרים התפתחו קרבות אוויר המוניים במהלך התקיפות. בתקיפות הושמדו 25 מטוסי אויב על הקרקע, 45 הופלו או התרסקו בקרבות אוויר בעת התקיפות ונעוד תשעה הופלו בטעות באש נ"מ סורית ומצרית. במסגרת המאמץ להשיג עליונות אווירית הקדיש חיל האוויר

תקיפת שדה התעופה הבין לאומי בדמשק בפצצות מצריות

תחנות מכ"ם וקשר שהותקפו במצרים 24-6 באוקטובר 1973

שדות התעופה שהותקפו בסוריה 24-6 באוקטובר 1973

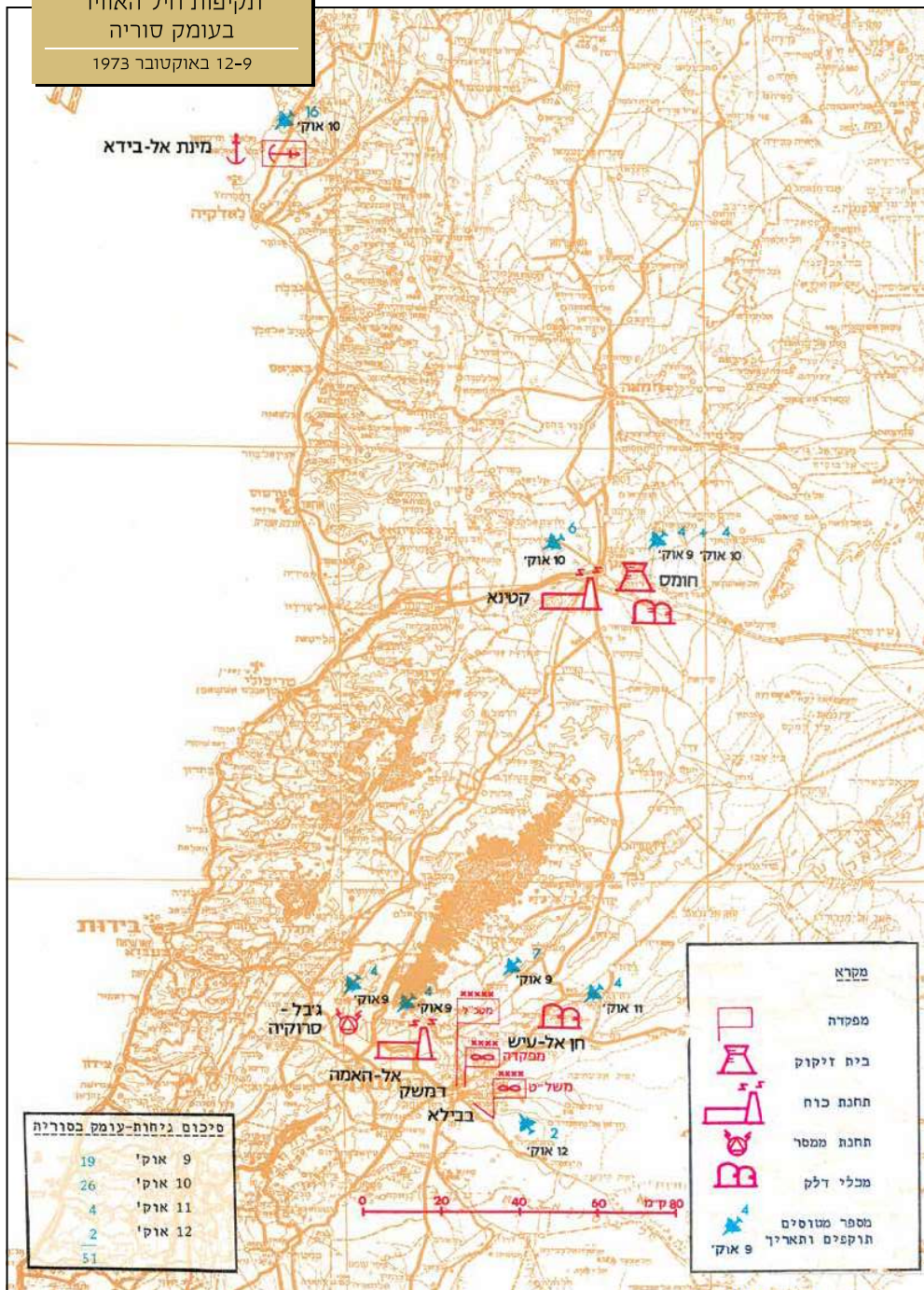
למעלה: תוצאות תקיפת שדה התעופה צלחיה במצרים
בראש העמוד משמאל: מכ"ם פגוע של סוללת טק"א מצרית ממערב לתעלת סואץ

גם 155 גיחות לתקיפת 15 תחנות מכ"ם ומתקני קשר במצרים וחמש תחנות מכ"ם בסוריה ובלבנון. חיל האוויר איבד שישה מטוסים בתקיפת שדות תעופה, שני מטוסי קורנש שנפלו בקרב אוויר בעת שליוו את תקיפת צומת הקשר בבנהא ב-11 באוקטובר ומטוס אחד בתקיפת תחנת מכ"ם בסוריה. הושמעה ביקורת על הבחירה להמשיך במאמץ תקיפת שדות התעופה, אולם בחיל האוויר האמינו כי תקיפות אלה תרמו לכך שחילות האוויר הערביים הקדישו את הרוב המכריע של הגיחות המבצעיות של מטוסי הקרב שלהם לפטרולים הגנתיים על חשבון המאמץ ההתקפי.

למטה: מטוס נשר של טייסת 113 בחצור; מתחת לתא הטייס 12 סימני הפלה של מטוסי אויב
מימין: רס"ן אביאם סלע, סגן מפקד טייסת א' של טייסת 69, מתדרך לקראת תקיפה

תקיפות חיל האוויר
בעומק סוריה
12-19 באוקטובר 1973

תקיפות אסטרטגיות

בעקבות ירי טילי פרוג מסוריה לעבר בסיס חיל האוויר ברמת דוד, אישר הדרג המדיני לחיל האוויר לתקוף מטרות אסטרטגיות בעומק סוריה. בימים 9 ו-10 באוקטובר הותקפו המטכ"ל ומפקדת חיל האוויר בדמשק, תחנות כוח ובתי זיקוק. בנוסף למטרות המתוכננות בדמשק, נפגעו בשוגג גם בניין הטלוויזיה הסורית ומרכז התרבות הסובייטי. מבנה של מטוסי קורנס, שלא תקף בדמשק בגלל עננות, הופנה לתקוף שריון סורי, וכך סייע להכרעת המתקפה הסורית האחרונה. בהמשך המלחמה הותקפו חוות של מיכלי דלק (שרובם הושמדו), גשרים (שרובם לא נפגעו), סדנה לשיפוץ טנקים ומוצב השליטה של חיל האוויר הסורי בבבליא. מאמץ התקיפות האסטרטגיות בסוריה כלל 130 גיחות תקיפה (כאחוז מכלל גיחות הקרב), שבהן אבדו שלושה מטוסים ועוד אחד נפגע. הסורים איבדו בקרבות אוויר 18 מטוסים, שניסו ליירט את המטוסים התוקפים. נראה שהתקיפות על מערכות החשמל והדלק גרמו לנזק כלכלי, אולם לא ברור אם הייתה להן השפעה על קבלת החלטות של סוריה במלחמה. לא נעשו תקיפות אסטרטגיות במצרים, בשל חשש מתגובה באמצעות טילי סקאד על העורף הישראלי.

למעלה: בית בקיבוץ גבת שנפגע מטיל 'פרוג' שכוון לבסיס רמת דוד ונפל בשטח הקיבוץ, 11 באוקטובר
משמאל בראש העמוד: מפקד חיל האוויר, אלוף בני פלד, ומפקד תל נוף, אל"ם רן פקר, בביקור בטייסת עיט 116
משמאל במרכז: הפצצת מתקני הדלק בלאטקיה, 11 באוקטובר
משמאל למטה: תצלום אוויר של המטה הכללי ומפקדת ח"א הסוריים בדמשק שהופצצו ב-9 באוקטובר

תקיפות טק"א וסיוע ליבשה

ב־7 באוקטובר, לאחר כישלון המבצעים המתוכננים כנגד מערכי הטק"א בדרום ובצפון, יותר חיל האוויר על הכוונה להשמיד את מערך הטק"א הסורי. במקום זאת עבר לניסיון ל"כרסם" במערך המצרי בהדרגה, החל מאגפו הצפוני המבודד, כדי להקל את הגישה לאזורי קהיר והדלתא ולאפשר בהמשך סיוע לכוחות הלוחמים בגזרת התעלה.

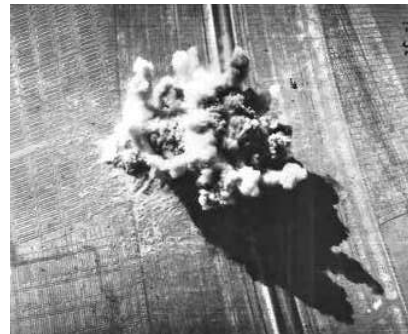
עד להשמדת הטק"א, היו תקיפות הסיוע בשתי החזיתות מוגבלות בשל האמ"ט. שחייב לבחור בין יעפי תקיפה יעילים אך מסוכנים מאוד לבין יעפים בטוחים יותר, אך בעלי תועלת מוגבלת. האבדות הגבוהות שספג חיל האוויר בתקיפות אלה מעידות שלעיתים קרובות חחרו הטייסים להסתכן כדי לסייע לכוחות היבשה. בשעות הבוקר של 8 באוקטובר נערכו 46 גיחות בחזית סיני, 16 מהן נגד גשרים. נעשו רק 24 גיחות תקיפה בגזרת הארמייה השנייה, 14 מתוכן בלבד (8 באזור פירדאן ו־6 באזור אסמאעיליה) בגזרת אוגדה 162, שהובילה את מתקפת הנגד. בתקיפות אלה אבד מטוס עיט אחד וטייסו נהרג. נראה שבחיל האוויר לא היו מודעים למתקפת הנגד, ולכן לא ריכזו סיוע בגזרת האוגדה. לאחר דעיכת ההתקפה קיבל חיל האוויר דרישות לסיוע. בשעה 13:20 ביקש אלוף פיקוד הדרום מסגן הרמטכ"ל שחיל האוויר יתקוף את הגשרים. בשעה 14:40 הוא ביקש סיוע כנגד השריון המצרי שהחל להתקדם.

עוד ב־8 באוקטובר, הותקף מערך הטק"א בפורט סעייד. מטס ראשון נערך בשעה 11:30 ושני בשעה 15:30. שתי סוללות הושמדו ושלוש נפגעו, כך שבהמשך אותו יום, אפשר היה לתקוף בגזרה זו בגובה רב ולהימנע מהסיכון שהציב הג"מ הקני. בסך הכול נערכו ב־8 באוקטובר בחזית המצרית 235 גיחות סיוע, שבהן אבדו שבעה מטוסים (מהם שלושה מסוג קורנס). עוד 42 גיחות סיוע נערכו בחזית הסורית. נקודת אור באותו יום היו האבדות הכבדות שספג חיל האוויר המצרי, שערך 88 גיחות תקיפה ואיבד 37 כלי טיס, כולל 27 מטוסי קרב.

בלילה 8-9 באוקטובר הוחלט בחיל האוויר לחלק את הגזרות בין הטייסות השונות, וביום הבא הוגבר מאמץ התקיפה בדרום. ב־9 באוקטובר נערכו 347 גיחות תקיפה בחזית המצרית, שבהן אבדו תשעה מטוסים ונפגעו עוד באזור פורט סעייד, שם דווח שוב על שיגורי טילים, לאחר שהמצרים החלו לשקם את מערך הטק"א בגזרה. באותו יום לא ערכו המצרים גיחות תקיפה, אבל חמישה מטוסים הנחיתו כוח קומנדו באזור אבו רודס ומסוק אחד הופל.

בימים 8-9 באוקטובר נערכו 97 גיחות לתקיפת גשרים, שבהן אבדו עוד שישה מטוסים (בנוסף על חמישה שאבדו ב־7 בחודש). לנוכח אבדות חיל האוויר, הורה הרמטכ"ל בליל 9-10 באוקטובר להפחית את קצב הפעילות בדרום ולהימנע מלתקוף גשרים על התעלה. בימים 10-13 באוקטובר, שבהם רוכז המאמץ ההתקפי בסוריה, נערכו במצטבר רק 440 גיחות סיוע בדרום, בהן אבד מטוס אחד (עיט דו־מושבי שהופעל לתצפית). הפעילות המרכזית הייתה פגיעה בחטיבה ממוכנת מצרית. שניסחה להתקדם מגזרת הארמייה השלישית דרומה לכיוון אבו רודס, ותקיפות בפורט סעייד תוך ניצול הפגיעה החוזרת בסוללות הטק"א בגזרה.

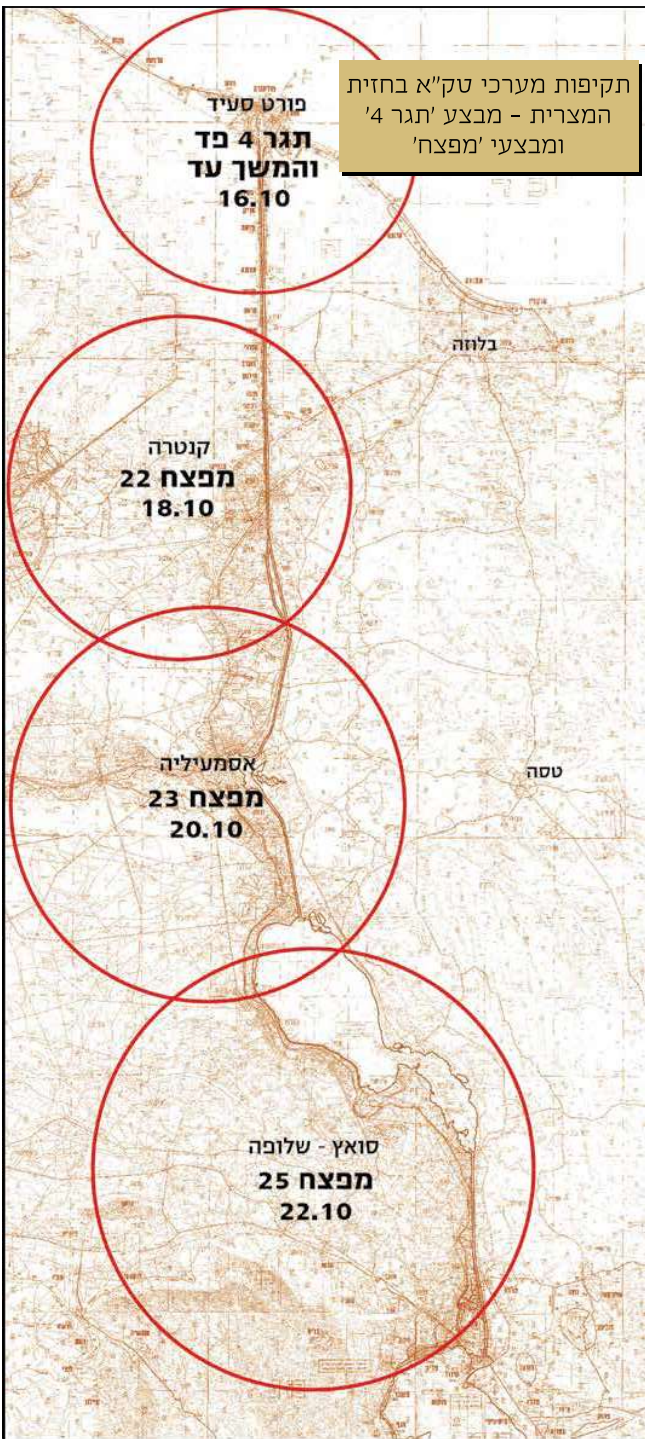
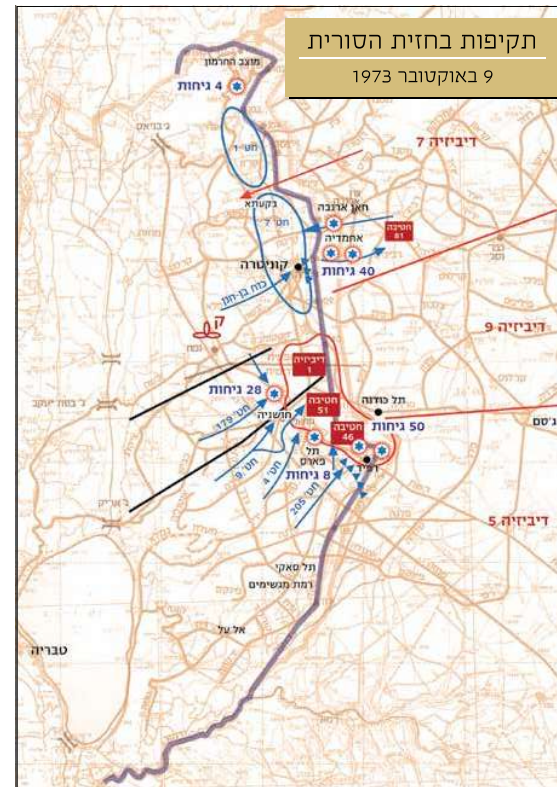
חיל האוויר המצרי שמר גם הוא על פעילות בהיקף נמוך. ב־11 באוקטובר ערכו המצרים 32 גיחות תקיפה (שאחת מהן גרמה 25 הרוגים ו־80 פצועים) ושש גיחות צילום, ואיבדו שבעה מטוסים. בנוסף, הפילו לעצמם בשוגג שלושה מטוסים. למוחרת ערכו המצרים רק 12 גיחות תקיפה ואיבדו מטוס אחד, וארבע גיחות תספוק, שבהן איבדו מטוס. ב־13 באוקטובר ערכו המצרים (ומטוסי הנטר עיראקיים) 28 גיחות תקיפה. פגעו בסוללות תותחים מתנייעים ואיבדו חמישה עד שבעה מטוסים.

למעלה: מטוסי עיט מטייסת 116 לפני יציאה לגיחה מבסיס תל נוף

במרכז: תקיפת כביש באזור שדה התעופה הבין לאומי בדמשק, 9 באוקטובר

בראש העמוד: תקיפת שדה התעופה סייקל בסוריה באמצעות פצצות מצרר, 8 באוקטובר

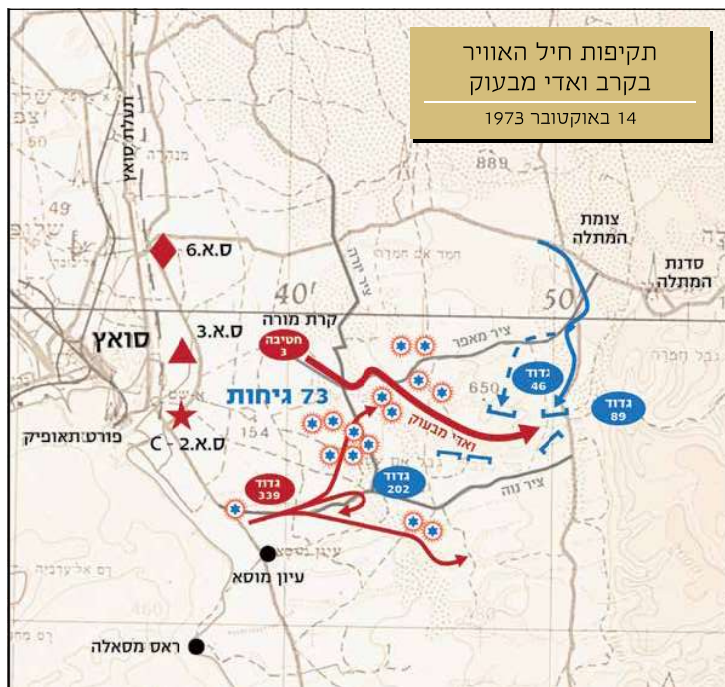

תקיפות מערכי טק"א בחזית המצרית - מבצע 'תגר 4' ומבצעי 'מפצח'

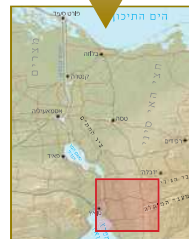
תקיפת שיירה צבאית בחזית הסואץ

תקיפת שיירה צבאית בגזרת סואץ

מתוך 127 גיחות סיוע שנערכו בדרום באותו יום, נעשו 69 בגזרת ואדי מבעוק. חיל האוויר לא איבד מטוסים בגיחות אלה, שבוצעו מחוץ לאמ"ט. לאחר כישלון המתקפה ב-14 באוקטובר, החזירו המצרים את סוללות הטילים שקידמו לגדה המזרחית. בימים 14 ו-15 באוקטובר הותקפו סוללות טילים סמוך לתעלה. בתקיפות על תשע סוללות הושמדו שתיים ושלישית נפגעה. מטוס אחד אבד. בימים 12, 14, 15 ו-16 באוקטובר הותקפו במצטבר 24 סוללות בגדה המערבית. ב-24 גיחות שוגרו 23 טילי אגרוף והוטלו 30 פצצות. שלוש סוללות נפגעו מטילי אגרוף. לא היו אבדות בגיחות אלה.

למטה: סוללת טק"א אסי-3 מתוצרת ברה"מ - מבט על מימין: תקיפת מטרות בפורט סעיד, 18 באוקטובר

חימוש מטוס קורנס מטיסת 201 בפצצות מצר

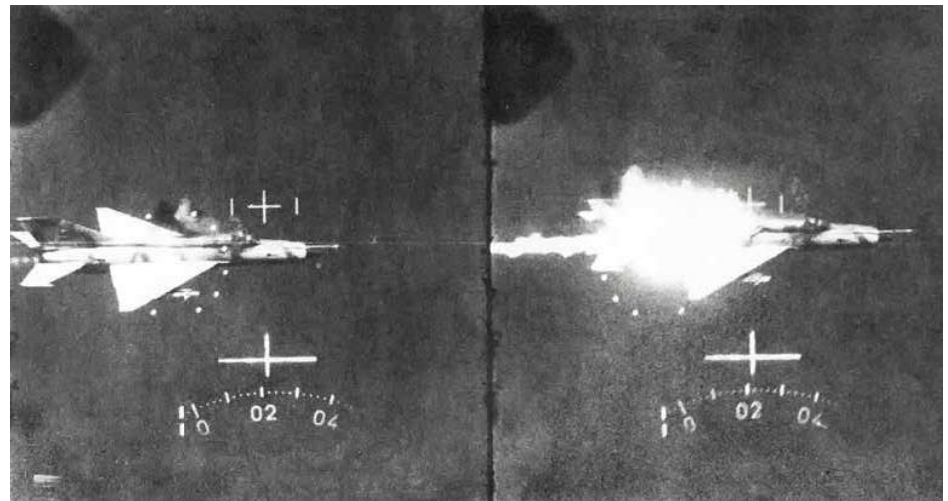

בימים 9-13 באוקטובר הוסט מאמץ הסיוע של חיל האוויר לחזית הצפונית. מספר גיחות ההשתתפות בגזרה זו עלה מ-40 ב-8 באוקטובר ל-136 ב-9 בחודש, ל-134 ב-10 בחודש ולשיא של 225 ביום ההבקעה לסוריה, וירד ל-146 ב-12 בחודש ול-92 ב-13 בחודש. בימים הבאים הוסט שוב מאמץ ההשתתפות לחזית הדרום, לבלית המתקפה המצרית ולסיוע למהלך הצליחה. מתוך האבדות במשימות השתתפות בחזית הסורית לאורך המלחמה, 23 מטוסים אבדו בימים 6-13 באוקטובר ועוד שלושה אבדו בעשרת הימים הבאים.

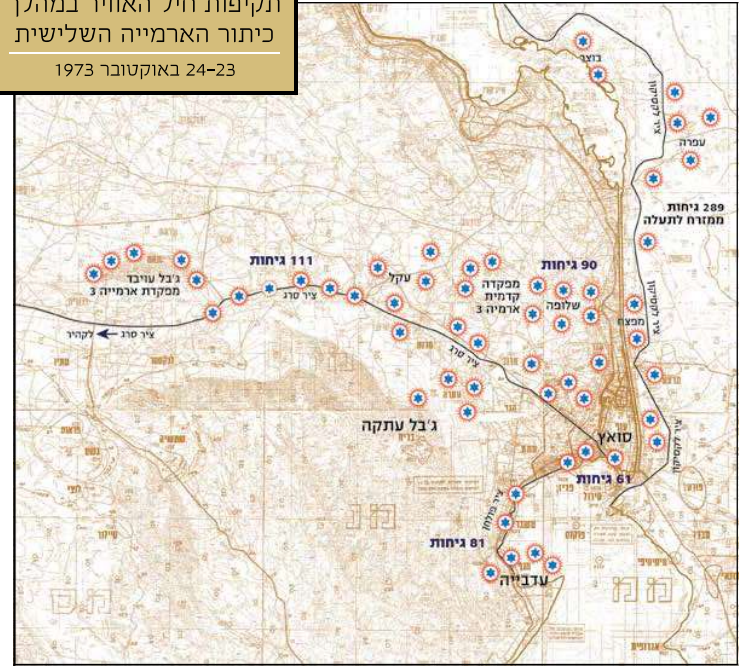
מערך הטק"א בפורט סעיד הותקף שוב בבוקר 12 באוקטובר בידי 12 מטוסי קורנס, שהשמידו שלוש סוללות. למרות זאת, בהמשך היום נתקלו מטוסים שתקפו באזור בשיגורי טילים, ובימים הבאים נעשה "ציד" טילים בגזרה זו.

בליל 12 באוקטובר החלו המצרים להעביר סוללות טק"א לגדה המזרחית של התעלה, ובסך הכול העבירו 14 סוללות לקראת ההתקפה של 14 בחודש. את מתקפת השריון ליוו המצרים ב-37 גיחות תקיפה, שבהן איבדו שלושה מטוסים וגרמו רק נזק מועט, שניקרו היה שיתוק יב"א 511 למשך שעתיים בפגיעה של טיל קלט. המצרים איבדו באותו יום עוד 16 מטוסים, רובם בקרבות אוויר. בהמשך היום סייע חיל האוויר לבלית המתקפה המצרית. בשעה 14:15 פנה הרמטכ"ל למפקד חיל האוויר והנחה אותו לצמצם מאוד את התקיפות, כדי לעודד את המצרים להמשיך ולהתקדם.

הפלת מיג 21 באש תותחנים על ידי טייסת 101 בגזרת התעלה, 18 באוקטובר

תקיפות חיל האוויר במהלך כיתור הארמייה השלישית
24-23 באוקטובר 1973

שיגור טיל קרקע-אוויר אסי-אי-2 מתוצרת ברה"מ

הארמייה השלישית ללא מטריית טילים. חיל האוויר היה יכול לעבור לתקיפות מגובה רב - מעל הגובה היעיל של רוב תותחי הנ"מ - ולספק סיוע יעיל לכוחות הקרקע בימים האחרונים למלחמה. בימים 19-24 באוקטובר בוצעו 1,938 גיחות השתתפות בחזית הדרום, מהן 1,550 בהפצצה גבוהה. ב-19 באוקטובר חודשה גם תקיפת הגשרים, כדי לפגוע בהעברת האספקה לכוחות המצריים. התקיפות בוצעו מחוץ לאיט"ל וללא אבדות. עד לסוף המלחמה הושגו, לפי דיווחי הטייסים, 13 פגיעות בגשרים ב-67 גיחות. בסך הכול ערך חיל האוויר לאורך המלחמה 264 גיחות תקיפה כנגד הגשרים, והטייסים דיווחו על 30 פגיעות, אולם האזנה לתשדורות מצריות גילתה כי מספר הפגיעות בפועל היה כמחצית ממספר זה. 11 מטוסים אבדו בגיחות אלה ושישה אחרים נפגעו.

בסך הכול נערכו כ-4,000 גיחות השתתפות בחזית הדרום. בתחילת המלחמה נעשו רוב הגיחות ביעפי קלע וחתך, שעלו באבדות גבוהות ולא השיגו פגיעות רבות במטרות. בהמשך פחת שיעור האבדות. בעוד שבימים 6-13 באוקטובר אבדו בגיחות השתתפות בדרום 28 מטוסים ועוד 25 נפגעו, בימים 19-24 באוקטובר אבד רק מטוס אחד.

בחזית הסורית, לעומת זאת, ויתר חיל האוויר על הניסיון להשיג את מערך הטק"א (נערכו כנראה 76 גיחות נגד טק"א לאחר 7 באוקטובר, ונפגעו בסך הכול תשע סוללות במהלך המלחמה, אחת מתוכן מאש ארטילרית). מערך הטילים הסורים שיגר כ-900 טילים במהלך המלחמה, והפיל 16 מטוסים. אולם השפעתו חרגה ממספר ההפלות והתבטאה בשלילת חופש פעולה אווירי, שיכול היה לאפשר סיוע יעיל לכוחות הקרקע. בסך הכול נערכו כ-1,100 גיחות סיוע בחזית הצפון. אחד מלקחי חיל האוויר מהמלחמה היה הצורך להקים מערך מודיעיני ומבצעי, שיאפשר השתתפות יעילה בלוחמת היבשה.

צוות קרקע על רקע מטוס קורנס

תקיפות חיל האוויר ממערב לתעלת סואץ
22-19 באוקטובר 1973

במהלך הקרבות על ראש הגשר במסגרת מבצע הצליחה 'אבירי לב', ערך חיל האוויר 640 גיחות סיוע, בהן אבדו חמישה מטוסים. האבדות נגרמו על אף שרוב התקיפות היו ביעפי קלע, בלא לראות את המטרה. 131 מהגיחות לא תרמו ישירות למהלך הצליחה שכן נערכו באזור פורט סעיד, שם תוכנן מהלך התקפי שלא הוגשם בסופו של דבר.

המערך בפורט סעיד הותקף שוב ב-16 באוקטובר. הושמדו שלוש סוללות. שרידי חטיבת הטק"א 98 פונו באותו לילה, והמערך בפורט סעיד לא שוקם לאחר מכן. לאחר ההצלחה בפורט סעיד, הסיט חיל האוויר את תקיפות הטק"א דרומה. ב-17 באוקטובר תקף חיל האוויר שתי סוללות באזור ראש הגשר במבצעים מורכבים, ששילבו שיגור טילי אגרוף וגופי הטעיה ממזרח ואיגוף של מטוסי קורנס חמושים בפצצות מדרום. שתי הסוללות הושמדו ללא אבדות. באותו יום השמידו כוחות הקרקע שתי סוללות טק"א ולמחרת עוד ארבע.

בבוקר 18 באוקטובר נערך מבצע 'מפצח 22' לתקיפת חטיבת הטק"א 107 באזור קונטרה. המבצע כלל 'דריכה' בו הותקפו מערכי נ"מ קני ביעף קלע; שיגור שלושה מטחים של טילי אגרוף, שנראה שחלק מהם נפגעו במכ"מים; תקיפת שדה התעופה צלחיה, כדי למנוע הפרעות לתקיפה; פיזור מוץ (אמצעי שיבוש והטעיה של מערכות מכ"ם); והפעלת מערכות ל"א שונות. לאחר מכן הותקפו הסוללות בארבעה גלים בשיטת חתך מושהה, שבה משכו המטוסים לגובה 12,000 רגל לפני שצללו לעבר סוללות הטילים. בסך הכול כלל המבצע 144 גיחות, שבהן הושמדו שש סוללות טק"א ואבדו שישה מטוסים.

בעקבות פשיטות השריון והתקפות חיל האוויר, הסיגו המצרים ארבע סוללות אסי-אי-6 וכן את רוב חטיבת הטק"א 97 מאזור התעלה. למרות הנסיגה, ב-19 באוקטובר הושמדו המכ"מים של שתי סוללות אסי-אי-6 בתקיפות אגרוף. באותו יום השמידו כוחות הקרקע שלוש סוללות נוספות. למחרת השמידו כוחות הקרקע שתי סוללות נוספות (11 בסך הכול מאז הצליחה), כך שגדל המרחב שבו היה יכול חיל האוויר לתקוף בסיוע לכוחות היבשה שלא באי"ט.

ב-20 באוקטובר הותקפו שלוש סוללות טק"א באזור אסמאעיליה במסגרת מבצע 'מפצח 23', ששילב גיחות אגרוף, הפעלת ל"א והפצצת הסוללות מהגובה - ולא ביעף חתך כמו שהיה מקובל עד אז. המטרות הושמדו ללא אבדות. עוד באותו יום הותקפו סוללות הטק"א שהגנו על שדה התעופה כותמיה. מטוס אחד אבד והמטרות לא נפגעו. למחרת שוגרו שבעה טילי אגרוף שפגעו במכ"מים של שתי סוללות.

בבוקר 22 באוקטובר נותר בגזרת התעלה רק מערך טק"א אחד, של חטיבת טילים 109, שהייתה ערוכה באזור שלופה-סואץ, וכללה חמש סוללות, שהמכ"מים של שתיים מהן נפגעו ביום הקודם. החטיבה הותקפה במבצע 'מפצח 25' בשיטת הדומה לזו שהתפעלה ב'מפצח 23' ובתוצאות דומות: כל הסוללות הפעילות הושמדו ללא אבדות.

בסך הכול הותקפו במהלך המלחמה 170 סוללות מצריות (רובן יותר מפעם אחת). חיל האוויר השמיד 32 סוללות ושיתק עוד 11 לפחות. 48-שעות. בתקיפת מערך הטק"א המצרי אבדו 11 מטוסים. המערך המצרי שיגר במלחמה כ-1,200 טילים, שהפילו כנראה 21 עד 28 מטוסים.

לאחר השמדת רוב מערך הטק"א או נסיגתו בגזרת התעלה בשל תקיפות האוויר והפשיטות המשוריינות, נותרו רוב יחידות הארמייה השנייה וכל יחידות

מבצעים משולבים

בעוד הסיוע שנתן מערך מטוסי הקרב היה מוגבל ופחות יעיל מהציפיות המוקדמות ואכזב את כוחות היבשה, מערכי התובלה והמסוקים מילאו את הציפיות מהם. מטוסי תובלה ביצעו במלחמה כ-1,000 גיחות, מטוסי קלים כ-2,000 גיחות ומסוקים מעל 2,800 גיחות. במהלך המלחמה הגיעו 12 מטוסי קרנף מארצות הברית, והוקמה טייסת חדשה. המערכים ביצעו משימות הובלה (רוב גיחות מטוסי התובלה ומעל 1,000 גיחות מסוקים); משימות קישור; סיוור (כולל סיוור ימי) ותצפית; ממסר; לוחמה אלקטרונית (כ-120 גיחות מטוסיים ומעל 500 גיחות מסוקים); חיפוש והצלה; פינוי פצועים (קרוב ל-3,000 במסוקים ומעל 1,700 במטוסיים).

בנוסף למשימות אלה ערכו מסוקי יסעור מטייסת 118 שבעה מבצעים מיוחדים ומשולבים עם כוחות יבשה. כל המבצעים בוצעו בהצלחה וללא אבדות, ולמרות תנאי טיסה קשים ואש נ"מ (כמעט בכל המבצעים נפגעו המסוקים מירי), הוחזרו בשלום כל הלוחמים שהונחתו. המבצעים היו:

מסוק סופר פרלון באיסוף נפגעים - מסוקים מסוג זה פעלו בשתי החזיתות בחילוף טייסים גושים והעברת כוחות ונפגעים

למעלה: מטוסי תובלה קלים של צה"ל מדגם ערבה בשדה התעופה בפאריז

בתמונה העליונה: הרמטכ"ל, דוד אלעזר, ראש לשכתו, סא"ל אבנר שלו, ורא"ל (מיל') יצחק רבין מגיעים במסוק בל-205 לביקור במפקדת פיקוד הצפון למטה משמאל: מסוק יסעור ממריא לאחר שהנחת עשרות צנחנים וציוד על רכס החרמון, 22 באוקטובר

בעמוד ממול:

מימין: חזית הדרום - מסוק יסעור בעת נחיתה לקראת העמסת פצועים משדה הקרב

בתחתית העמוד: צוותי רפואה מעבירים פצועים מבטן מטוס נורד 2501 נוראטלס אל אמבולנסים

'פונטיאק' (10-11 באוקטובר) - הטסת 25 לוחמים ושני תותחים בשני מסוקים לג'בל עתקה להפגזת כוחות מצריים.

'כותנת' (12-13 באוקטובר) - הטסת 25 לוחמים מסיירת צנחנים לעומק סוריה כדי לעכב את חיל המשלוח העירקי.

'דוידקה' (13-14 באוקטובר) - הטסת 40 לוחמים מסיירת צנחנים לעומק סוריה כדי לעכב את חיל המשלוח העירקי.

'זנבר' (13-14 באוקטובר) - הטסת כוח של סירת מטכ"ל בג'פי תול"ד לאזור שדה התעופה כותמיה על כביש סואץ-קהיר. הכוח הוחזר, בהוראת רד הביטחון, לפני שהשלים את משימתו.

'אבולעפיה' (17-18 באוקטובר) - הטסת 40 לוחמים בשני מסוקים לג'בל עתקה להפגזת כוחות מצריים.

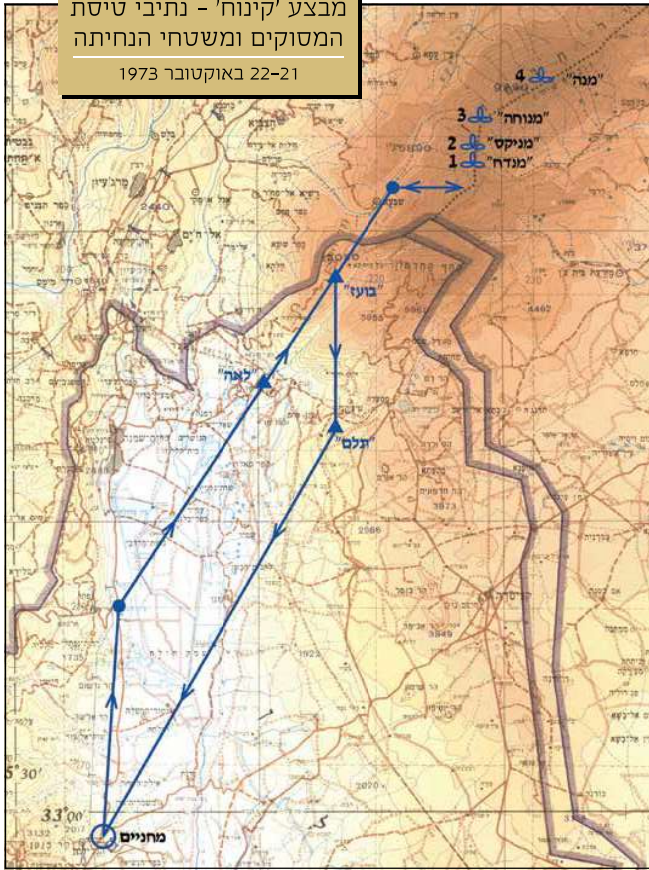
'קינוח' (21-22 באוקטובר) - הטסת חטיבת צנחנים במילואים 317 לחרמון הסורי.

'ענת' (24-26 באוקטובר) - הטסת כוחות ג'בל עתקה לצרכי תצפית. למרות שהמבצעים המיוחדים צלחו, השפעתם - למעט זו של מבצע 'קינוח' - הייתה מוגבלת.

ב-21 באוקטובר החל צה"ל להפעיל מסוקים, ובהמשך גם מטוסי תובלה, מבסיס 'נחשון' משדה התעופה פאיד, שנתפס ממערב לתעלה. במלחמה אבדו חמישה מסוקים (שלושה בל ושני יסעור) ושני מטוסיים קלים.

מבצע 'קינוח' - נתיבי טיסת המסוקים ומשטחי הנחיתה

21-22 באוקטובר 1973

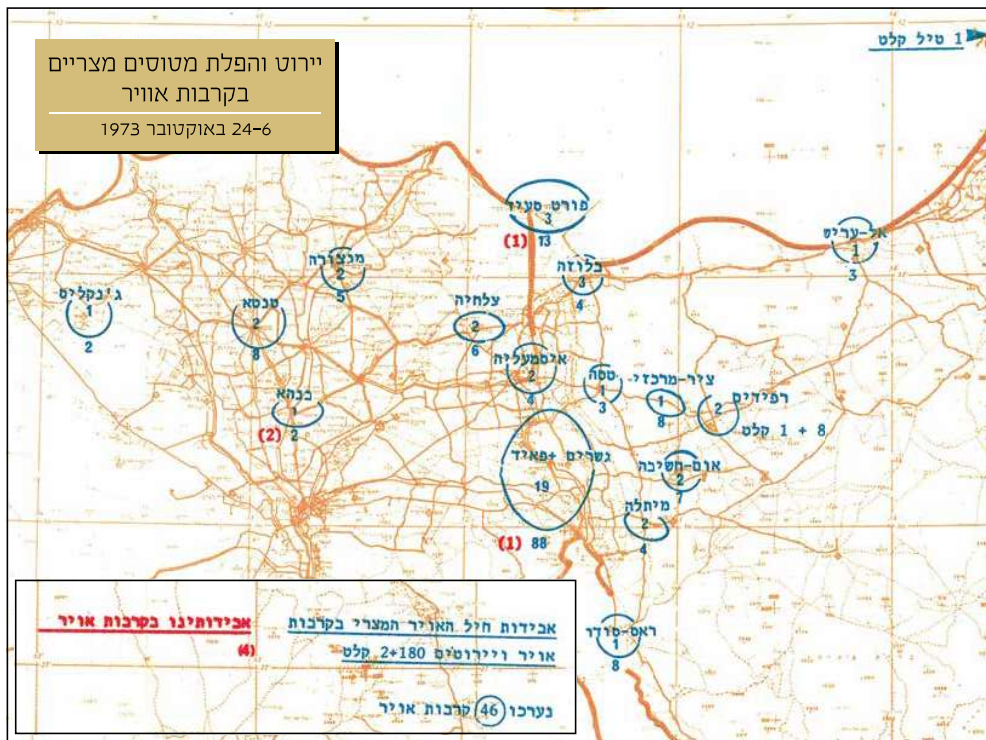

הגנת שמיים

יירוט והפלת מטוסים מצריים

בקרבות אוויר

24-6 באוקטובר 1973

למטה: תוחת נ"מ בפורס אל-70 (40 מ"מ) המשמש לאבטחת שדה תעופה בתחנת העמוד: חימוש מטוס קורנס בפצצות ש"כ (שימוש כללי) מסוג אם-117 ובטילי אוויר-אוויר

עומד אם כן על 245 לעומת 7 - יחס של 35 לאחד. המספר הנמוך של מטוסי תקיפה ישראליים שנפלו מעיד עד כמה היו מטוסי היירוט יעילים במשימתם להגן על מטוסי התקיפה, שברוך כלל הצליחו להגיע ליעדם, על אף שכ-89% מגיחות הקרב של האויב יועדו לפטרולים הגנתיים (כ-10,800 גיחות, בהשוואה לכ-1,300 גיחות תקיפה). לשם השוואה, חיל האוויר הישראלי הקדיש רק 34% מסך גיחות מערך הקרב - 3,813 גיחות - לפטרולי יירוט ולליווי מטוסי תקיפה.

העלינות הישראלית המובהקת בקרבות אוויר גרמה למצרים ולסוריה למעט בגיחות תקיפה, ולהגביל אותן בדרך כלל ליעף תקיפה בודד ומהיר בגובה נמוך לעבר מטרה הנמצאת בחזית או בקרבתה. על אף פרופיל הטיסה הזהיר, הם איבדו 176 מטוסים בגיחות תקיפה. הסורים עשו רק שני ניסיונות כושלים לתקוף בצפון הארץ, מעבר לרמת הגולן; ונעשה ניסיון אחד לתקוף בעומק סיני, שבו אבדו שלושה מתוך שישה מטוסי מיראז' 5 לוביים, שאף אחד מהם לא הטיל

חימוש. את עיקר הנזק גרמו טילי שיט ארוכי טווח מסוג קלט, ש-11 מהם יורטו, בעיקר באמצעות מערך הנ"מ, אבל שניים התבייתו על מערכות מכ"ם והשמדו אותן.

חילות האוויר הערביים ספגו אבדות כבדות גם במבצעים משולבים, במיוחד בחזית הדרום. כ-93 גיחות מסוקים בחזית איבדו המצרים 37 מסוקים, שרבים מהם היו עמוסים באנשי קומנדו. הסורים איבדו תשעה מסוקים (רק שניים מהם הופלו בידי חיל האוויר) כ-71 גיחות בחזית, אולם הצליחו לכבוש במבצע מוסק את מוצב החרמון.

לצד מערך מטוסי היירוט, היו עוד גורמים שהגבילו את חופש הטיסה של המצרים ושל הסורים. 46 מטוסי אויב הופלו בידי מערך הנ"מ, רובם בתוחתי נ"מ שהגנו על הכוחות הלוחמים ועל מתקנים קדמיים; 33 מטוסים הופלו באש כוחות היבשה; 43 נפלו מאש "ידידותית" או התרסקו בעצמם; ויותר מ-20 מטוסים הושמדו על הקרקע; עוד מספר מטוסים אבדו בנסיבות שאינן ידועות. בסך הכול איבדו מדינות ערב לפחות 432 מטוסים - פי ארבעה מאבדות חיל האוויר הישראלי.

למטה: מטוס קורנס מספר 181; מטוס זה הופל ב-9 באוקטובר בטיל קרקע-אוויר - הצוות נטש ללא פגע וחולץ

מימין: טוללת טילי נ"מ מסוג הוק בחזית הדרום

